

Ett rum för alla sinnen

- 1 **MULTISENSORISKA UPPLEVELSER**
- 2 **RUMSUPPLEVELSEN**
- 3 **TERMINOLOGI**
- 4 **LÄNKAR OCH KÄLLOR**

Vi observerar rum med alla våra sinnen, upplevelsen av rummet skapas genom samspelet mellan alla sinnesintryck.

Multisensoriska upplevelser har fått allt större betydelse i designprocessen under de senaste åren. Det har uppstått många parallella och överlappande begrepp i området.

Multisensorisk design är en term som används när alla sinnen har beaktats på ett sensoriskt ergonomiskt sätt vid planeringen. Då överbelastas inte sinnen, utan man kan fungera ändamålsenligt i rummet och njuta av rummets möjligheter utan att bli stressad av onödiga intryck.

Vi använder alla sinnen för att observera rummets stämning, och de bidrar till hur vi upplever rummets användbarhet. Sinnesintrycken påverkar dessutom varandra. Något som ser mjukt ut upplevs också som mjukare vid beröring.

Ibland kan sinnesintrycken samspela på oväntade sätt. Det här kan användas medvetet vid planeringen av rumsupplevelsen.

REFLEKTERA

*Kommer du att tänka på rum
där ett visst sinnesintryck
var särskilt starkt?*

Synen är vårt starkaste sinne, och därför är det ofta rummets visuella utformning som får mest uppmärksamhet vid planeringen. Med synen uppfattar vi till exempel färgerna, ljuset och skyltningen, vilket påverkar upplevelsen av rummets stämning och användbarhet.

Hörseln registrerar rummets akustik. God akustik är avgörande för både kommunikation och trivsel. God akustik handlar inte bara om att dämpa ljud utan om att hantera ljudmiljön på ett ändamålsenligt sätt.

Känselsinnet uppfattar rummets temperatur, men också alla kontaktytor: räcken, handtag, strömbrytare, möbler och ytmaterial. Taktila eller haptiska ytor är begrepp som används om material som tilltalar känselsinnet.

Luktsinnet registrerar lukten från rummet och materialen samt om luften är frisk.

Smaksinnet har betydelse framför allt i samband med restaurangtjänster.

2

RUMSUPPLEVELSEN

Till en behaglig rumsupplevelse bidrar hur väl kontakten med naturen har beaktats i planeringen.

I sin enklaste form kan detta handla om bra dagsljus, men inom så kallad **biofil design** tillför man även andra naturrelaterade element – som vyer, naturmaterial, växter, organiska former eller naturbilder. Naturmiljöer har obestridligen en återhämtande verkan på människan och därför är lärdomar från naturen en kärna i utformningen av restaurativa (återhämtande) miljöer.

Ett restaurativt rum främjar människans välmående, hjälper oss att återhämta oss från stress, minskar den mentala tröttheten och ökar produktiviteten.

REFLEKTERA

*Vilka faktorer påverkar
din upplevelse av ett
rum mest?*

Att röra sig i ett utrymme är en berättelse i tid och rum.

Den tid vi tillbringar i och hur vi rör oss genom ett rum kan beaktas på många sätt vid planeringen. Rumssekvenserna kan uppfattas som stigar. När vi till exempel förflyttar oss från ett lågt, mörkt och tyst rum till ett högt, ljust rum förstärks upplevelsen genom kontrasten till den tidigare rumsupplevelsen. Att använda kontraster är ett sätt att skapa rumsliga upplevelser, men att upprepa samma tema i olika rum kan däremot ge en känsla av enhetlighet och förstärka rummens budskap.

3

TERMINOLOGI

Multisensorisk är en sinnesupplevelse som tas in genom flera sinnen samtidigt.

En restorativ miljö främjar människornas välbefinnande. Den minskar den psykiska tröttheten, ökar produktiviteten och bidrar till återhämtning från stress. En restorativ miljö kan också kallas för en sund, återhämtande, läkande eller terapeutisk miljö.¹

Biofil design syftar på planering av interiörer som stärker människans relation till naturen genom att integrera naturens element i rummen.

Akustik handlar oftast om rummets ljudmiljö. Akustik förknippas vanligtvis med talets tydlighet, musiklyssning eller avancerade ljudmiljöer som konserthus, teatrar och auditorier.²

Taktil perception innebär att vi uppfattar något med hudens känselsinne.³

Haptisk perception är ett begrepp från perceptionspsykologin och syftar på att vi uppfattar tredimensionella föremål genom att röra vid dem. Vi observerar till exempel en boll haptiskt när vi håller i den, eller ett dörrhandtag

när vi griper det. Den här observationsmetoden kallas även för haptik.⁴

Installationskonst är konstverk som byggs upp specifikt i ett rum eller en miljö och som nyttjar miljöns egenskaper.⁵

¹ <http://www.marjutnousiainen.com/kirja>

² <https://www.acusta.fi/akustiikka/>

³ Karén, Riitta-Liisa & Ihanainen, Pekka 1983: Kädet näkevät - näkevätkö. Jyväskylän näkövammaisten koulun materiaaliyksikön julkaisu, sarja A: Sytykkeitä 1/1983.

⁴ Sosiaalishaptiseen kommunikaatioon liittyviä termejä ja viittomia. Web Archive 2014 (kuurosokeat.fi).

⁵ <https://www.kuvistuubi.fi/kuvataide/installaatio/>

4

LÄNKAR OCH KÄLLOR

https://issuu.com/restorativeenvironment/docs/restoriivisen_ymp_rist_n_suunni

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/128493/Ei_ainoastaan_leiv_st_.pdf?sequence=1&isAllowed=y

<http://www.terrapinbrightgreen.com/wp-content/uploads/2014/04/14-Patterns-of-Biophilic-Design-Terrapin-2014e.pdf>

<https://www.equimdesigns.com/post/impact-of-multisensory-design-approach>

<https://metropolismag.com/viewpoints/multisensory-architecture-design-history/>

<https://www.terrapinbrightgreen.com/reports/14-patterns/>

<http://www.marjutnousiainen.com/kirja>

<https://www.acusta.fi/akustiikka/>

Sosiaalishaptiseen kommunikaatioon liittyviä termejä ja viittomia. Web Archive 2014 (kuurosokeat.fi).

Karén, Riitta-Liisa & Ihanainen, Pekka 1983: Kädet näkevät - näkevätkö. Jyväskylän näkövammaisten koulun materiaaliyksikön julkaisuja, sarja A: Sytykkeitä 1/1983.

UPPGIFT

ETT RUM FÖR ALLA SINNEN

Besök ett rum och analysera din upplevelse. Fokusera på rummets stämning och på känslorna som det väcker.

Observera rummet med alla dina sinnen. Vilka sinnen är särskilt viktiga i rumsupplevelsen?

Måla en bild eller bygg en tredimensionell miniatyrinstallation utifrån din upplevelse. Utförandet kan vara en abstrakt tolkning av vad du upplevde i rummet.

